

OFRENA

ORGUE DE

"NOTRA PARLA"

LA JUSTA ASPIRACIÓ.

JOAN MARAGALL: *L'alt valor dels dialectes.*

ERNEST M. FERRANDO: *Els dos esperits.*

FRANCESC MASPONS I ANGLASELL: *La reivindicació del nostre dret.*

Poesies de Bartomeu Barceló, Lluís G. Pla, Esteve Casepnce, Francesc Caballero i Pasqual Asins.

SECCIÓ CRÍTICA: *Literatura i Pintura.*

DE LES NOSTRES TERRES.

BARCELONA·CIVTAT D'AMALLORCA
PERPINYA··VALENCIA

ANY I - NÚM. 4.

20 C.^{TS}

n. 96.025

ARQUES

PER A VALORS

BÀSCULES

PER A CARROS I VAGONS

Fills de A. ARISÓ

Sans, núm. 12

Telefon H. 397

BARCELONA

GRANS TALLERS METALÚRGICS

DE

MARIAN RAMONET

Carrers de Sant Pau, 46 i Mendizàbal, 25-BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA FABRICACIÓ DE TOTA CLASSE D'ARQUES DE
SEGURETAT, BASCULES, BALANCES, PESOS, PREMSES PER A COPIAR,
CARRETS, CUINES, DEPOSITS, TORRADORES I MOLINETS, PER A
CAFE, ESTUFES, FORNETS, PORTES FOGAINA, ENGRAELLATS, DES-
: : : : : AIGUES I DE VARIS ARTICLES SIMILARS : : : : :

CASA FUNDADA L'ANY 1830

OFRENA

FARRÓ-L.

ORGVE DE "NOSTRA PARLA"

AGRUPAMENT DE BALEARS, CATALANS, ROSSELLONESOS
I VALENCIANS

REDACCIONS.—BARCELONA: Corts, 550, 2.^{on}, 1.^a

CIUTAT DE MALLORCA: Sant Bartomeu, 17, pral.—PERPINYÀ: Llanterna, 7, bis.

VALENCIA: Eixarchs, 17. 2.^{on}

SEGONA ÈPOCA - ANY I: NÚM. 4

NOVEMBRE DE 1917

LA JUSTA ASPIRACIO

PRELACIÓ DEL CONCEPTE
«PATRIA» AL DE «COS POLÍ-
TIC».

Res més perillós en els moments crítics d'una terra que la diversitat i la confusió de les aspiracions patriòtiques. Malgrat haver-se definit amb tanta claretat la diferència entre els conceptes de *Patria* i *Estat*, encara hi ha qui veu vacillar son pensament i fins son sentiment—i això és lo més lamentable—quan tracta de determinar a quina d'aquestes dues idees s'ha de donar la preferència.

Avui ens toca a nosaltres—quin primordial daler està en l'exaltació de la dignitat de la Pàtria—cridar altra vegada a reflexió als balears, catalans, rossellonesos i valencians, sobre aquest punt i esclarir ben bé quina té d'ésser la justa aspiració que ens ha de reconciliar amb l'esperit llingüístic, històric i tradicional del nostre poble.

El nostre poble, socialment, té uns instints de fonda democràcia, al mateix temps que conserva, potencialment, una admirable veneració al seu llinatge. Els instints de democràcia l'empenyen a fer-lo políticament compartivol amb

els demés pobles. Però aquesta arrelada i sentida veneració que té pel seu llinatge no li deixa apartar la vista de son gloriós passat.

Avui el nostre poble es veu doblement amargat. Primerament es troba oprimat pel règim polític que se li fa sufrir. En segon terme es troba envilit i retut perquè l'honor del seu llinatge no brilla com abans, no és respectat com abans. La primera opresió, d'ordre polític, és general en tots els pobles socialment endarrerits i, dintre la península ibèrica, no som nosaltres els que donem pitjor espectacle. La segona opresió, d'ordre moral, fereix directe i particularment la nostra ànima; és la que realment ens atueix; és la que nacionalment ens desfigura.

Les organitzacions de caràcter polític estan subjectes a una llei d'evolució a la que nosaltres hem de procurar suministrar-li tota la força possible. Però els problemes d'honor no admeten dilació; i, en l'ordre de la preferència, sempre han d'ésser els primers en solucionar-se; i, per resoldre'ls no s'ha d'esperar ni s'ha d'acceptar col·laboració de ningú extern a tals problemes.

Aixís, s'equivoquen els que recriminen airadament als que indueixen al nostre poble a

meditar sobre son lluminós passat i l'estimulen a que segueixi *cegament* la trajectòria dels esdeveniments polítics com si estés net de consciència. Reivindiqui, abans de tot, el nostre poble son honor. El crit de reivindicació sols serà eficient i noble si el dona mirant fit a fit la claror de la nostra història, perquè, com diu Aulèstia, *els exemples històrics, que s'apoiem en la realitat dels fets, fereixen més a l'imaginació i obren sobre la raó d'una manera molt superior a les demostracions de la ciència política i social.*

De lo dit s'en pot deduir que la *justa aspiració* de la nostra terra deu ésser, necessàriament una resultant de l'aspiració patriòtica pura (independència espiritual) i de l'aspiració política (règim autònom).

L'aspiració patriòtica pura és una aspiració prèvia. L'aspiració política és un simple i immediat corolari del recobriment de la personalitat moral.

L'aspiració patriòtica l'ha de dur a terme—perquè sigui llegítima i estable—la mateixa massa del poble. L'aspiració política es complirà després sense esforç.

«Nostra Parla» es conservarà fidel en no intervenir en els actes polítics, però té un concepte tan material de l'Estat, que potser no sabria trobar inconvenients en què Balears, Catalunya i València formin part estatalment d'un Cos Polític que's basi en l'unitat geogràfica de la Península Ibèrica. Fins i tot gosariem dir una cosa, a saber: Que potser si Balears, Catalunya i València arribessin a formar, per si soles, un Estat—en el ple sentit de la paraula—podria esdevenir-se que resultés en detriment de la puresa de l'Esperit de la Pàtria.

No veïem inconvenient de cap mena en què diversitat de pobles i diversitat de temperaments polítics es posin d'acord, s'alliïn, per constituïr un organisme que sigui un factor comú dels interessos de cada un d'aquests pobles. Lo que no podem consentir de cap de les maneres és que una llengua que no és la *nostra* privi en la *nostra* ensenyança primària, secundària i universitària, malmetent i esterilitzant la nostra cultura; que un dret que nosaltres no sentim comandi la nostra voluntat popular; que siguin desprestigiades les nostres sagrades tradicions; que siguin tergiversats els nostres textos històrics; que siguin destruïdes les nostres fonamentals institucions; que sigui relegada la nostra bandera nacional; que sigui posat en entredit el nostre lliure arbitre.

Però—ho repetim valentment—de tot això no s'en ha de culpar al Govern, sinó a la nostra debilitat moral i al rovell que cubreix la nostra dignitat. No enganyem al poble diguent-li que les nostres terres ja han assolit plenament l'estat de concentració que necessiten, que's pot oblidar ja aquell «endintre» de l'inclit Maragall.

Jugui's en tot menys en l'ignorància d'un poble.

Doni's a l'ànima del poble una aspiració plena, no una aspiració parcial; una aspiració eternament justa, no simplement d'oportunitat.

Facin els nostres Governos en hora bona lo que no saberen realitzar els reis de la Coronad'Aragó. Però estimulem sobre tot la generació actual del nostre poble per a que faci lo que no saberen fer les generacions d'aquestes quatre darreres centúries, això és, redimir sa pàtria dels cilicis que oprimeixen el seu esperit, que, a dir ver, és obra aquesta que no poden realitzar ni reis ni polítics, degut a que ni reis ni polítics poden interpretar amb plena espontaneïtat la voluntat sobirana d'un poble que devingui conscient d'ell mateix.

EXEMPLE DE LA BÒVEDA DE CREUERÍA. BALEARS, CATALUNYA, ROSSELLÓ I VALENCIA, SÓN ELS QUATRE CONTRAFORTS DE LA BÒVEDA DE LA PATRIA.

Atenent-nos únicament a la configuració espiritual de la nostra Pàtria i deixant el tema una mica escabros de les relacions polítiques que aquesta Pàtria deu guardar amb les demés nacionalitats ibèriques podem comparar-la a una gran bòveda de creueria en la qual, per a que ella servi pròpia estabilitat, al menys deuen concentrar-se els esforços i fonaments en quatre punts. La condició de que aquests quatre punts deguin tenir cada un d'ells resistència independent de la dels demés, fa que aquesta imatge ens serveixi per donar a conèixer el concepte que «Nostra Parla» té de la verdadera estabilitat del nostre Poble.

Pensen malament els mallorquins que creuen que llur patriotisme l'han d'apoiar sobre el solar espiritual del Principat de Catalunya o de València. Pensen malament els catalans que creuen que tota la força de la Pàtria ha de pesar sobre d'ells i ells sols són els qui han de contrarrestar-la. Pensen malament els valencians que

creuen que el solar espiritual de València és inútil i feble per reconstruir-hi novament el pilar que en tal punt fa falta. Pensin balears, catalans, rossellonesos i valencians que qualsevulla moviment de traslació que donin al puntal que ells tenen des d'ara obligació de reedificar se traduirà en una deformació fatal i tal volta irremediable en la fesomia de la Pàtria.

Pensin balears, catalans, rossellonesos i valencians, que qualsevulla equivocació en l'elecció del pedrenc per aixecar aquests pilans podria ésser causa de terribles derruïments. Usi cada ú de nosaltres el material que providencialment té a les mans. No volgum pel mal entès daler d'una unitat externa (condempnada en tots els ordres pel mateix Maragall en son estudi sobre el valor dels dialectes que avui posem a nova meditació del lector), reconstruir la fàbrica d'aquests quatre puntals indispensables per a la estabilitat de la Pàtria amb el material extret exclusivament d'una de les nostres canteres regionals. Pensem que encara que el Principat de Catalunya sigui la cantera patriòtica aparentment més abundosa, no per això es deuen proveïr d'ella els que tinguin peresa de cavar en la seva pròpia pel motiu d'estar més amagada. Aquella mai prou citada exclamació «Catalunya endintre», els mallorquins l'han de traduir en «Mallorca endintre», els valencians en «València endintre», i sols així podrem dir que la força i l'empenya espiritual de la nació està *proporcionalment repartida* entre cada una de les potències regionals.

Una vegada tinguem aquests quatre pilans ben forts, podrem traçar de banda a banda les arcades diagonals que no han d'ésser més que les elevades vies per on transcorri la sang i l'espiritualitat de la nostra terra.

Aquesta gran bòveda de la Pàtria ha d'estar plena d'una atmòsfera aromàtica i dolçament brunzentà. Aquesta aroma i aquest dolç brunzir té d'ésser el nostre verb natural. L'aroma i el brunzir de la llengua serà tant més profund i misteriós quant més es deixin sentir les suavitats i modulacions dialectals de cada un dels quatre fogars espirituals del nostre poble.

LA PARAULA «PANCATALANISME» NO
EXPRESSA DEGUDAMENT LA JUSTA
ASPIRACIÓ DEL NOSTRE POBLE.

Fa temps que volíem fer notar la inconseqüència i la ineptitud de la paraula «pancatalanisme» per expressar—com algú ha intentat—la justa aspiració del nostre moviment patriòtic. Després de lo dit en l'anterior paragraf, casi que no caldria insistir sobre tal assumpte.

A alguns aquesta paraula els havia assustat per lo massa radical i significativa. A nosaltres, al contrari, ens ha repugnat usar-la per lo massa parcial i il·legítima. La paraula «pancatalanisme» tanca—donada la poca maduresa de l'ànima popular—un significat perturbador pels fills de les Illes Balears i pels fills del Regne de València i un significat enganyador pels fills del Principat de Catalunya. *Perturbador* pels fills de Balears i València, perquè ni històrica ni geogràficament la paraula «Catalunya» inclou les terres de Balears ni les terres de València, i per tant —escrupolosament mirat—pels balears i valencians la paraula «pancatalanisme» pot sonar a cosa artificial i impura, essent que podria interpretar-se en el sentit de que ella tendeix a transsubstancialitzar el contingut espiritual de les regions balearica i valenciana en el contingut de la regió catalana, que a lo més abarca el Principat i les terres del Rosselló. *Enganyador* pels fills del Principat perquè la paraula «pancatalanisme» els podria induir a creure que són ells sols els vers representatius de la Pàtria, i que son deure patriòtic està en imposar-se espiritual i políticament sobre les demés regions de llengua catalana, com si els intrínsecs valors de Mallorca, Menorca, València, etc., no fossin prou saludables i l·legítims; com si Mallorca, Menorca, València, etc., fossin soques mortes que per a fer-les reviure no hi hagués altre medi que empeltar-les-hi branques vives nascudes en terres del Principat.

Mentres l'arbre no sigui bord no hi ha que martiritzar-lo amb dolorosos empeltaments. Es simplement la malaltia de l'arrel que s'ha de combatre.

Que la boira de les *paraules* no sigui causa del desvirtuament dels nostres *fets* patriòtics.

LA LITERATURA CATALANA ¿HA DE CONCEDIR A UN DIALECTE DETERMINAT EL PREDOMINI ABSOLUT DEMUNT TOTS ELS ALTRES? ¿HA DE MANTENIR I UTILITZAR LES DIFERENTES VARIETATS DIALECTALS?

Aquest es el títol del Tema III corresponent al Primer Congrés Internacional de la llengua catalana celebrat a Barcelona fa onze anys i que tant magníficament desenrotllà En JOAN MARAGALL. «NOSTRA PARLA», que manté un culte íntim a tots els valors i matisos que en conjunt formen l'ànima de la nostra terra, creu d'alta oportunitat donar a conèixer al poble per medi de les paraules del mestre—que fa completament seves—la lliberal opinió que serva sobre l'ús de les diverses modulacions o formes dialectals del nostre llenguatge, fidels indicadores de cada un dels múltiples caients espirituals del nostre Poble.

(FRAGMENT)

PENSI cadascú que son dialecte es el mellor per ell, perquè és la única llengua viva en sos llavis; i encara que'n vegi un altre sobreposar-se per la excellència de ses obres literàries o pel major nombre i cultura de la gent que'l parlen, esperi sempre cadascú que ell mateix o altres podran demà fer prevaldre el seu; perquè no són les llengües les que fan als genis i llurs obres, sinó els homes els que fan les llengües per poètica inspiració. No'ns deixem encegar per una resplendor mudable ni seduir per un ideal d'unitat estètica enemiga de la vivesa de les coses. I també en això, i sobretot en això que trascendeix tant fonament a l'esperit del poble, siguem fidels al sentit de llibertat que és l'essencial de l'esperit català: perquè la major glòria sols ve an els pobles pel camí de la llur naturalesa. I així com aquest sentit de respecte i foment de les varietats naturals i de llur aliança pel lliure joc d'afinitats orgànicament manifestades, tant profund en el poble català, jo crec que li encomana una gran missió i li promet un lloc gloriós en les futures organitzacions de la humanitat, que veu ja apuntar aquell ideal social com el sol d'un nou dia, així mateix crec que la glòria de la nostra literatura ha d'ésser en harmonia amb aquests destins futurs i per tant amb el sentit de llibertat del geni català aplicat a la pròpia llengua.

Doncs ja no cal preguntar-me com responc a la segona interrogació del tema de si la nostra literatura ha de mantenir i utilitzar les varietats dialectals catalanes. Oh! si, totes; fins les més petites e individualitzades. I ara em convé insistir en lo que entenc per dialecte i especificar-ho. Molts semblen considerar una llengua com una

unitat externa als homes; com alguna cosa que tenint existència per sí s'els imposa de fóra estant, i es deixa parlar per ells amb tal que es sotmetin i compleixin les seves lleis abstractes. I, realment, una llengua morta, com ara el llatí clàssic per nosaltres, ve a ésser quelcom així. Mes una llengua viva és tota una altra cosa. Les llengües vives no són més ni menys que semblances que hi ha en el natural parlar dels homes: i aquest natural parlar és el dialecte. En aquest sentit pot dir-se que totes les llengües parlades en el món són com dialectes de la gran llengua que és la paraula humana. Després, quan de les més grans agrupacions per origen i semblança ne diem llengües mares, són dialectes envers elles les llengües més particulars ja, però abraçant encara varietats molt notables, i dintre d'aquestes són dialectes aquelles semblances més concretes en que la gent, parlant usualment, s'entenen, i en aquest grau es on trobem lo que pràcticament es diu una llengua. Mes dintre d'ella hi ha encara una munier de varietats que són parlades en encontrades a cada volta més reduïdes, i subdividides en altres petits dialectes de cada poblat. I fins dins de cada poble haureu observat petites variants familiars que no s'aturen fins a la manera subtilment especial de parlar de cada individu. Així hem arribat a lo ben concret, a lo viu en sí, a l'home. Jo sento en cada home un dialecte personal que és la seva manera natural de parlar la humana llengua. I no trobo pas res més bell que amb amor d'un cert llenguatge anar recorrent la terra que'l parla per la boca de sos naturals. I encontrada per encontrada, poble per poble, casa per casa, trobar el pullulant de varietats, senyal de vida; veure'l gestic dels llavis suaument canviar d'un lloc a l'altre amb

la naturalesa del terror i les menes de conreus i altres treballs: sentir el sò vocal obrir-se i tancar-se com els plans i les montanyes, gradualment o de sobte, més sempre amb una música nova; i tota la frase girar-se vivament en mil positures tant gracioses com impensades; i el goig de descobrir com flors desconegudes paraules sempre noves per a dir unes coses mateixes, i també com una mateixa paraula cobra i perd i recobra tants valors i vol dir tantes coses distintes: enfonsar delitosament el sentit en el bon dialecte, que serva el tresor immens de la expressió humana.

Més, al costat d'això ¡quina tristesa m'ha fet a voltes seguir terres on per amor d'una malentesa civilització el llenguatge natural és ofegat per sos mateixos fills en la propia boca! Jo'ls he vist ¡malaventurats! fins avergonyir-se de que un sabés qu'ells tenien un llenguatge propi dessota d'aquell que, essent-los artificial, feien llastimosos esforços per parlar malament. ¡Quina olor de mort me feien aquests pobles, ullpresos, xuclats per una admiració depriment envers un gran centre foraster i llunyà, al que ja no tenien virtut per enviar sinó tèrbols reflexes de la mateixa llum que d'ell rebien! Tarats d'esterilitat espiritual per sempre més, per traïdors a la llur naturalesa, aquestos pobles són causa de la decadència del centre literari que'ls atrau, que acaba asfixiat pel buid que a si mateix s'ha fet, víctima de son propi prestigi i esplendor.

Mireu, doncs, si haig de considerar condició de vida de qualsevulla literatura, entenent per tal el bell parlar, el que's produeixi amb la palpitació directa del cor de cada home, amb l'aire de cada casa, amb l'agre de cada terra i encontrada. Tenint cada ú son verb propi de la bellesa del món, adequada a sa naturalesa, ¿qué dirà fóra d'ella? No la seua palpitació certament; però ni tampoc la dels altres; la paraula no serà viva, i la literatura de tal modo produïda serà un artífici de mort per la llengua i per l'esperit del poble que la parla.

No'ns deixem encisar, vos torno a dir, per un ideal arbitrari de falsa unitat externa: no creguem que la comunió dels homes hagi de venir per l'expressar-se tots d'igual manera i que aquesta sia la tendència del avenç humà; per on ha de venir aquella comunió i on se pot reconèixer l'avenç és en l'entendres més fonament els homes parlant cadascú segons sia. Es espiritual la veritable unitat humana. Furguem tots endins de l'esperit, cadascú des de son lloc, i ens trobarem més en veritat que si, desertant la pròpia naturalesa per la dels altres, no logra un trobar-se després ni a si mateix tant sols. El regne de Déu a que anem és a dins de cada ú de nosaltres, i allí hi som tots, i no en altra banda. Aixís l'home fidel a si mateix és també, en al fons, el més fidel a sos afectes, a la pàtria, a l'Estat, a la humanitat i al Déu Pare de totes les coses.

ELS DOS ESPERITS

PER ERNEST M. FERRANDO

LA ciutat de València ha estat condemnada des d'un començament al bilingüisme més fatal. Catalans i aragonesos la poblaren un cop efectuada la conquesta i des d'allavors dues llengües portadores de sentimentalitats oposades lluitaren sordament per la preponderància espiritual: d'una banda el català amarant d'un ric sentit democràtic, de l'altra el castellà introduïdor del aristocratisme de Castella. Però no sempre la lluita fou callada i devegades el topament arriba a ésser d'aital violència que molt sovint els carrers de la ciutat es veieren convertits en veritables camps de batalla.

Mentre cadascuna de les parts es mantingué tancada en si mateixa, servant viu son esperit, els catalans, de majoria aclaparadora, pogueren produir aquella formosa floració de gentils escriptors que n'és l'orgull de la literatura catalana i els castellans donaren de tant en tant figures dignes d'esment entre les que sobresurt el deliciós Timoneda.

Peró avui la lluita ja no existeix, tot sentit de diferència ha anat perdent-se poc a poc i les dues llengües, les dues raçes, els dos esperits han vingut a fondre's de manera més o menys intensa. I, cas digne d'ésser remarcad, un cop esde-

vinguda l'unió tota aquella riquesa literaria desapareix restant-ne solzament un penjoil de fulles seques, d'erudició pesada i tots sabem que a Espanya fins avui, no hi ha calgut a l'erudició molt d'esperit per a poder-se produir. Així com les fortes temperatures de calor i fret reunint-se en un mateix lloc impideixen la vegetació, així aquella lluita dels dos esperits diferents ha tingut com resultant la migradesa actual. València al present, és un desert; és una nova ciutat del doctor Ox, però sense doctor Ox, No viu com Catalunya que es belluga pel seu esdevenidor; no viu ni tan sols com Castella del record de les glòries passades.

El problema del bilingüisme és agut, intensament agut i potser que hi perduri eternalment. Però caldria que altre vegada un sol esperit dominés, que finís tot dualisme, i per això la joventut valenciana desitja una valencianització o una castellanització.

Castellanització? Remarqui's que solzament hem parlat de la ciutat i que aquesta ciutat està voltada d'una regió espaiosa i rica que parla la llengua valenciana. Castellanitzar València, doncs, significaria el sacrifici de la regió viva a la misèria llingüística de la capital.

Ben cert és el divorci entre la ciutat i el camp en tot lo que es refereix a cultura. Constantment les ciutats petites on es conserva la llengua en les tres esferes socials envien sos fills a València per a que hi fassin els seus estudis. ¡Quants companys n'he tingut jo a l'Universitat que sentint dificultat per a parlar castellà ens escoltaven silenciosos humiliats i que un dia desapareixien sense acabar la *carrera*, cansats de sentir al seu damunt tota la pedra de la «*madre Universidad*».

La mateixa hostilitat troben els novells escriptors valencians en l'ambient de la capital i desalentats giren els ulls vers Barcelona cercant aquella escalfor que desitgen per mantenir la tensió del seu temperament.

La capital valenciana no serva com Barcelona eixa escalfor amable ni tant sols un ambient acullidor per als fills que li venen de les ciutats petites i dels pobles humils. Ha destruït aquells corrents que els deurién unir com uneixen formosament Barcelona a tot Catalunya, Barcelona que estreny dintre seu un palau a la música popular catalana com si fos el cor de la ciutat.

La llengua, d'una bella i rica modalitat cata-

lana va convertint-se poc a poc en un miserable dialecte castellà. Recordem que un bon senyor de Madrid deia pintorescament parlant del llenguatge catalanesc que *sus palabras eran las mismas castellanas pero cuidando de quitar las últimas letras*. Açò gairebé es podria dir de la llengua que es parla a la capital valenciana.

L'unió dels dos esperits, però, no ha estat estèril; un infantament extrany s'ha produït a la formosa ciutat i aquest infantament és la *xabacneria* (bell mot amb el que són titllats els valencians arreu d'Espanya, fins i tot a Catalunya) El ciutadà de València porta avui una disfressa quines robes se li prenen a la carn i a l'esperit.

Es clar que si en tal ambient es produeix una personalitat literària, sens la força suficient per a superar-lo, ha d'esdevenir fatalment la seva víctima. Aquest ha estat el cas de l'escriptor Blasco Ibañez. Per a donar-ne un exemple esmentarem aquella obra on l'autor ha donat el seu màxim de lirisme: *Entre Naranjos*, novel·la valenciana escrita en castellà amb una fórmula literària emprada a la França i en la que es parla de l'horta, de l'Itàlia i de les walkyries. De tot açò el llegidor podrà fer un comentari (1).

Per manca d'aquell ambient definit que dona la llengua, per manca d'estabilitat espiritual, un valencià fora del seu país se'n oblida prompte; i com tothom que viu desitja per a si una personalitat definida, aquell valencià que va a Madrid es fa madrileny i el que ve a Catalunya català. Jo n'he conegut que vivint a França, Anglaterra o Alemanya tenien un menyspreu lamentable per les coses de la seva terra servant solzament una anyorança gastronòmica o un verbalisme inútil sobre l'horta.

Per això la feina de «Nostra Parla» serà la València més feixuga que en lloc, però al ensems més significativa. Al seu costat té la minoria de fort esperit i tota la regió viva que desitja inconscient, l'ennobliment de la seva llengua. Allà a la ciutat trobarà un filisteu de palla a cada cantonada que somriurà amb escepticisme però que la tasca començada continui i així potser que arribi el dia en que el nostre benvolgut país recobri aquell ric esperit d'altre temps i a llavors tot bon valencià esguardarà el passat com una pesadilla podent copsar dolçament l'encant que es manté viu i en espera entre les pàgines dels seus clàssics.

(1) Cursileria? no, xabacneria.

LA REIVINDICACIO DEL NOSTRE DRET

FRAGMENT DEL DISCURS INAUGURAL, LLEGIT A LA ACADEMIA DE LLEGISLACIÓ I JURISPRUDENCIA DE BARCELONA PER D. FRANCESC MASPONS I ANGLASELL.

AMB admirable clarividència, el legislador suït quan va voler codificar el seu dret civil s'apresurà a sentar aquest principi: les lleis,—diu textualment al començar l'exposició de motius—han d'emergir de la consciència popular de manera que l'home intelligent que estudiï les necessitats de son temps rebi la sensació de que han sigut com dictades per son propi sentiment i son propi esperit; i ni Aragó, ni Navarra, ni Catalunya, poden tenir-la aquesta sensació; al menys mentre no quedi restablert l'oracle en el punt inicial de la soberania jurídica.

Aquest és el remei únic davant del qual és detall sens interès el que tots els espanyols coincideixin o no en l'aplicació de més o menys articles del Còdic civil.

La coincidència ha d'existir, perquè fóra una complicació sense més ventatjes que la de satisfer un mal-entès amor propi el multiplicar inútilment els textos pel sol gust de diferenciar-nos; més la coincidència serà sols formal mentres l'aplicació coincident la fassin dugues espiritualitats, i el problema restarà en peu.

Mentres no es trobi la manera de fer pràctic aquest reconeixement, encara que arriessim a fer un còdic català perfecte i sapiguessim reduir tot el nostre règim a normes de comissió i claretat implacables, enlairant una mica la mirada veuríem tot seguit més que una funció sens orgue, un esperit que, havent d'actuar sobre la terra, no té cós en que arriar.

Sota les runes del 1714 hi queda fet pols tot lo que de Catalunya podia morir; l'ànima, emperò, resta lliure sobre les runes; al poc temps son amor a la llengua havia trovat el seu instrument en els poetes; un estol de folkloristes, músics, historiadors, contistes, perseguidors de ses amagades encontrades, recollí son sentit de tradició i art; el seu sentit polític s'ha fet tangible en el moment en que el poble s'ha donat compte de sa personalitat; sols el seu sentit jurídic resta en la tràgica anormalitat d'isolament, perquè

l'acció pública no ha volgut facilitar-ne l'encarnació i nosaltres, els homes de dret, no hem sapigut fecundar-la.

Apresurem-nos a deslliurar-nos de la culpa, perquè no tota és nostra: tenim el sentiment de catalans, més sobre d'ell hi pesen, ofegant-lo, la superposició de totes les negacions que's deriven de la fonamental de substantivitat del règim per part de l'Estat: la negació en les lleis, la negació en l'ensenyança, la negació en les organitzacions, la negació en els procediments; més que la culpa no sigui tota nostra, no vol dir que el conflicte no existeixi.

El poble amb aquell instint admirable de l'ànima colectiva, en essent que s'en dona compte, va veure també la necessitat de renunciar el mal; i no podent manejar la ploma del governant que té força per a alsapremar l'organització de l'Estat, ni podent endinzar-se en tecnicismes jurídics per a buscar la solució en la ciència, s'ha llensat pel camí únic que tenia obert: el de l'allunyament.

Aquesta ha estat la solució del poble; ja que eren negades a l'esperit les vies normals d'expansió; fugir de la fórmula, alliberar-se de ses materialitats, aixecar-se al nivell en que l'esperit regna com a esperit pur.

Es típicament el cas de Mallorca: els juristes balears diuen que son Dret no té consistència; i el poble viu una vida neta i totalment catalana en la modalitat d'aquelles illes; l'esperit és viu, la fórmula ha mort per inútil, execrada en sa impuresa pel sentit popular.

La calmosa actuació de la màquina administrativa espanyola, no permet consultar estadístiques d'última hora; més en les darreres publicades aquest allunyament s'hi trasllueix de manera esplendorosa.

Sembla natural que a Catalunya a una major riquesa contributiva i a una major producció i complicació hi hauria de correspondre una més gran complicació judicial, i passa tot lo contrari, amb sols que les estadístiques compro-

vessin per a Catalunya igual proporció de qüestions civils que del conjunt d'Espanya, l'afirmació quedaria demostrada, i lo que succeeix és més greu; a Espanya sense Catalunya es promou una qüestió civil per cada 127 habitants, a Catalunya una per cada 200; si del càlcul s'en treu és per mort de les dugues capitals, es a dir, les que promou el cosmopolitisme de Madrid i Barcelona, la desproporció és encara més gràfica; a Espanya hi ha una qüestió que per cada 120 habitants, a Catalunya una per cada 330. Aquest és l'extrem final d'una desproporció iniciada a mitjans de la passada centúria; es a dir, quan el poble comensava a veure esment de que era català.

Ara pensem en el procés espiritual que suposa aquesta fugida; pensem en les contrarietats, els perjudicis i els interessos lesionats que representa, i treiem-ne les conseqüències.

I pensem també en la deserció de que podria

acusar-se'ns a nosaltres que avans que tècnics som catalans, i que en essent que actuem fora del tecnicisme, formem i ens confonem amb aquest poble, si en els moments en que arreu ressona un clam de renovació no sapiguéssim aixecar la testa sobre l'ambient d'esterilitats que ens volta i emergir-ne serenament per a proclamar la necessitat de lo més natural, de lo més elemental que pot reclamar-se en cap aspecte de la vida; que les coses es posin en ordre.

Perquè aquesta, i no altra, ha d'ésser en definitiva tota la renovació i reivindicació nostra; que sigui restablerta la normalitat; que a un sistema hi correspongui un organisme, que a una vida hi correspongui una possibilitat d'evolució, que a una funció hi correspongui un orgue, que a un esperit hi correspongui un cos de llei de tribunals, d'escoles, de tota la complexitat de prerrogatives i materialitats que a un esperit li calen per a actuar.

POESIA MALLORQUINA

A UNA ALTA BEUTAT

Per M. C.

PER BARTOMEU BARCELÓ MIQUEL

I

Heu passat damunt ma vida
com una auba resplendent
tota fresca i esquisida
tota blanca i benolent.

I us allunyau just a l'hora
en que hi ha dins l'esperit
el foc qui brunz, qui desflora
els pètals del meu neguit.

Quan floria solitària
una veu a dintre meu
qui rajava lluminària
blanca i fina com la neu.

Quan sentia diluida
dins la gloria del plaer
tota l'essència de vida
tot el suc de vostre ser

Quan les rels tastar volia
de la joia de sentir

vora meu quan defallia
tot el vostre enorgullir.

I cantar la maravella
qu'em té tot aturmentat,
i amollarvos cau d'orella
amb claror blava d'estrella
el foc que dins mi ha brollat.

II

Més ja mai serà propera
vostra parla al meu neguit,
m'heu deixat sense cimera
sense joia i atuit.

I ja abans de començar-lo
ha finit el nostre amor;
la nostra mà va afollar-lo
sense angunia ni dolor.

I som orfe de l'aimada
qui jamai senti el meu bes;
sa mirada desolada
al meu cor ja no diu res.

Bella i blanca i orgullosa
dins el vostre esdevenir
semblau tota somniosa
de la llum del vostre albir:

car l'aigua és blava i es clara
i l'hora és ben transparent
hi ha una rialla a la cara
i el geste és tot displicent.

I vostra pensa no fila
mes enllà de l'horitzó
i semblau estar tranquila
de niguls i de foscó.

Car allargau dins la vida
la jovintut, la beutat,
mes no sabeu qu'és finida
quan tot just hi hem arribat.

I un jorn veureu desolada
qu'el bell roser ha envellit:
lliscarà la vostra albada
a acoparse dins la nit.

I us vindrà a vostra memoria
el perfum d'aquest moment
tot llunyà, tot ple de gloria
com un crepuscle silent.

I allavors la maravella
qu'em té tot aturmentat
no us podré dir cau d'orella
amb claror blava d'estrella
car l'encis serà trencat.

Sóller 1917

POESIA CATALANA

I

SONET DE LA PROPIA CONDICIO

PER LLUIS G. PLA, PVRE.

El demà de mos dies resta obscur...
Aimo al Senyor servint-lo cada dia:
Com el present, jo desitjo el futur,
amb una igual virtut i savoria...

Ting el pà terrenal, com un augur
del dia que vindrà: res m'engunia...
Ting el pà de l'altar, i el glop segur
de la sang divinal d'Eucaristia.

Mon camí sempre igual, sempre divers,
té la bellor prolífica del vers
que Déu escriu, pel goig del seu sirvent...

Faig mon camí, i dels demés no cur
en el judici. Vaig per fer segur
el demà en l'amistat de Déu clement...

II

INVOCACIO CRISTIANA

No'm cal tenir altre millor ventura,
que ésser fidel a la Norma i la Llei:
serà llavors que passaré a ser rei
de mi mateix, i compliré amb mesura.

Mon voler inquiet, ja no el detura,
reflexió apromptada de la Llei...
Soc jove en anys, i en els delictes vei,
més que cap altre feble criatura.

El fang del vas, altera el vi que guarda,
—vi d'aloès, meliflu, sentorós
de Déu qui el va buidar dintre ma argila...—

Per les virtuts mon ànima hi és tarda,
soc fill del cel, i visc en tenebrors,
i l'ombra del torment mon cos perfila.

Girona

POESIA ROSSELLONESA

EL LLOP Y EL XAYET

(Adaptació catalana d'una fàbula de LaFontaine)

PER E. CASEPONCE

El mes fort sol tenir rahó:
S'es vist, se veu, se veurà encara.
¿Es que la seua es la millor?
Jo crech que no.

En la corrent d'una aygua clara
Bevia un pobre anyell escapat de sa mare.

Vé un llop a l'endeju buscant pel descuydat
 Y que la fam atreya als entorns del remat:
 —Com t'ets donchs atrevit a embrutir ma beguda?
 Li va dir l'animal ab sa veu ruda,
 Vull castigà a l'instant ta gran temeritat!...
 —Senyor, respon l'anyell, que vostra magestat
 Ara com ara no s'esveri.
 Mes aviat que consideri
 Qu'estich bevent
 En la corrent,
 Bon troç a sota vostre.
 I per això tinch ben entés
 Que no puch embrutir l'aygua. ni si ho vulgués.
 —L'embruteixes te dich, contesta'l llop, y a més
 sigui amunt, sigui avall, el riu tot es ben nostre.
 Enfi, sé que de mi murmurares antany!
 —Donchs, com ho hauria fet si no tinch complert l'any?
 Respongué'l xay, ma mare
 me dona teta encara.
 —Potser no siguis tu; serà donchs ton germà.
 —May n'he tingut.—Serà algùn rebadà.
 Ja que pastors, marrans, fedes, xays y xayetes
 heu dit que de ma pell ne farieu tiretes.
 Ho sé del cert. M'ho digué la guineu
 qui tan ben enterada està de ço que feu.
 Per això sol me cal una revenja...
 Ço qu'havent dit, el llop l'escanyà sens pietat,
 Al fons del bosch se l'emportà y se'l menja,
 Sens haver consultat ni jutge ni jurat
 Bastant sa voluntat.

POESIA VALENCIANA

ELEVACIÓ

PER FRANCESC CABALLERO

Mon ànima es nodreix en les esferes
 de la immutable serenor eterna,
 i com la vida és misera, es remonta
 a la essència extrahumana de les coses.

Per xo l'amor que l'ha acomblat va néixer
 en la perenne font que mai s'asseca,
 i un celestial regust frueix el llavi,
 i és immortal puix sobre'els dies sura.

Res de ta humana floració m'encela,
 verge que et tinc reclosa en mon sagrari
 més noble és mon daler i per copsar-lo,

front a ma vista absorta sols voldria
 ta visió immòvil, resplendent, voltada
 d'una clara auriola de silenci.

LA PRIMAVERA

PER PASQUAL ASINS

La vida s'aclareix. Cauen desfetes
 les roses de l'hivern. De nit a chor
 fan càntics bells les fades inquietes,
 Els arbres vessen de taronges d'or.

La vida se renova i és més plena.
 El aire va aprimant-se entre'ls rosers
 i mor en una vibració serena,
 en l'àtica verdor dels tarongers.

El cor per la gloriosa epifania
 s'ha encés i es troba ple de vigoria
 per a la lluita d'homes de l'aimar.

Amor, si vens, la cambra ja està llesta.
 Quan passes pel camí, vibrant de festa,
 Amor, gentil amor ¿voldràs entrar?

València.

SECCIO CRITICA

PUBLICACIONS DE LA REVISTA

CANÇÓ D'AHIR, per Miquel Ferrà

La primera impressió que ens produeix aquest llibre d'en Miquel Ferrà és la d'una completa compenetració entre el poeta i l'obra, i per lo tant, la impressió d'una amable sinceritat. La sèrie de matços diferents que apareixen a través de ses poesies ens afermen en aquesta opinió, ja que l'autor, lliure de tot prejudici, solsament vessa son esperit quan vibra per l'encant d'una hora o la suggestió d'un moment. Una passejada pel «Bois de Boulogne», la tarda que s'esmuny vora la mar cantàbrica, un migdia resplendent sota els pins remorosos, la gràcia d'una «girl», la figura de la qual se dibuixa repentina sobre l'aire, la neu o la mar blava són els motius que l'atreuen; moments, hores, instants que s'enfugen en el temps i que el poeta, desitjant intensificar-los, retenir-los, els tradueix en poesia, posant en cadascú aquell segell de melangia (en el cas d'en Ferrà gairebé d'engúnia) que deixa el record del passat.

En la primera part de «Cançó d'ahir», la més personal, sobresurt un sentiment de contrast que amara els versos i en el que l'autor insisteix de tal manera que esdevé, potser, l'especte més interessant de la seva personalitat. Aquest contrast podria dir-se condensat en la coneguda pressió de tardor en primavera. I en efecte, fullejant el llibre trovem frases com la següent:

Joventut és una essència de tristesa
en que es fon el desengany amb l'illusió;
o mon cor s'anega en la desesperança
d'aquest cel dolç i sonrosat i trist.

Si Miquel Ferrà al dir en el próleg de son llibre que ses poesies són: «Flor efímera d'una època en pocs anys allunyada» es refereix al temperament que les ha produït, podem respondre-li que aquest temperament, encare que jove-nivol, és, no obstant, ja madur i fet i que, potser, hi perdurarà tota la vida. Molt sovint, allò que per ser íntim a l'autor hi és massa conegut, es converteix en perfum deli-tós per a el llegidor.

Miquel Ferrà, com tot poeta que'ns arriba de Mallorca, porta en ell els colors, llums i transparència de l'Illa germana, però son esperit mallorquí ha anat transformant-se poc a poc per l'influència dels corrents literaris de la gran ciutat i, indirectament, per la gran ciutat mateixa. En les poesies de «Cançó d'ahir», adhuc en les més camperoles, no existeix aquella abundor lluminosa, aquella torrentada de colors que brolla en els poetes de Mallorca; en Ferrà, aquesta visió mateixa que segurament batega dintre seu, sembla continguda, suavitzada per una certa sensibilitat ciutadana.

El camp que s'expressa en la «Cançó romàntica»—la poesia més viril del llibre—i en «L'amor de les tres germanes», és com una visió llunyana que el poeta uneix a la seva preocupació espiritual. Ferrà no s'abandona al camp com els altres mallorquins, sinó que fa d'ell un escenari a son sentiment. En aquest sentit la poesia més formosa és la titulada «Desig» plena d'esperit i de color i que reproduïm per a que jutgi el llegidor:

Mor el jorn. Quina essència
d'abrilença frescor!
Tot el camp és verdor
tot el cel transparència.
El crepuscle diví
ha minvat la muntanya,
del primer sereni
l'herba fina ja es banya.
Pel camí, sota un lent
desvetllar-se d'estrelles,

fressejant i rient
han passat cinc donzelles.

Entonaven cançons
de gentil primavera,
són de plata els aubons,
palideix l'olivera.

S'allunya l'estol...
—clar abril, juvenesa!—
Jo venia tot sol
amb la meva tristesa.

Las de tant de sofrir,
el meu cor desfalia.
O Déu meu, jo voldria
estimar i morir!

En «Sportwomen» i «Camps de Mallorca» el poeta adquireix una serenor que ens allunya completament de l'esperit torturat que informa les primeres parts del llibre.

«Sportwomen» és una col·lecció de poesies en les que Miquel Ferrà ens presenta la gràcia fugitiva i canviant de la «girl» abandonada als sports diferents. El poeta dotat de cert bon gust sab guaitar i recullir el moment en que cadascú dels jocs i la mateixa Natura voltant donen a la figura de la donzella una major plasticitat i elegància.

«Camps de Mallorca», darrera part del llibre, ens descobreix aquest mallorquí que batega ocult des dels primers versos i que s'agermana amb l'esplèndit estol de poetes de l'Illa. Però, amb tot i ésser formoses aquestes darreres poesies, preferim al Ferrà de «Canço romàntica» i «Desig», car en elles és on vibra més intensa la sensibilitat del poeta.

I així «Canço d'ahir», a més de ésser un gentil llibre de poesies, es valoritza per a nosaltres perquè ens parla íntima i sincerament de l'amic que estimem.

ERNEST M. FERRANDO.

LITERATURA CATALANA.—PERSPECTIVA GENERAL, per Lluís Nicolau d'Oliwer.

Es difícil, sense copiar-ne l'índex general, donar una idea sintètica d'aquest llibre, qui constitueix ja per sí mateix una obra essencialment sintètica.

Molt pocs podien haver-la escrita amb una preparació tan vasta i sòlida i amb judici tan segur.

Honorant per la seva disciplina la que en podríem dir descendència d'En Milà, i amb un esperit agut, per qui el passat és, com el present, matèria viva,—agermanant amb un sentit irreductible de catalanitat una visió i objectiva i serena,—En Nicolau ofereix en son llibret un orientador ideal al qui vulgui abarcar d'un cop d'ull el camp històric de les lletres catalanes, la trajectòria de la nostra literatura.

Comença per situar el lector en punts de mira ben escollits des d'on cada període, cada gènere literari, cada figura, es destaquen netament situats i caracteritzats. El desig de no incórrer en convecionalismes l'obliga a fugir de simplificacions qui no responen a la realitat; però la trama complexa de la seva relació no és per això menys clara, i el pla general, compronent el procés constitutiu, les notes característiques i el desplegament històric de la nostra literatura, és d'un equilibri perfecte, i està admirablement ideat.

L'estudi de les característiques,—el sentit nacional i l'aspecte medieval, resultant decorrespondre a la edat mitjana l'apogeu de les nostres lletres,—resulta interessantíssim i ple de fondes i originals observacions.

En la part que consagra al desplegament històric, assistim, no a una teoria de fets i de noms més o menys il·lustres, sino a l'espectacle d'una vida, d'un interessant procés biològic, en el qual la història del nostre verb escrit, qui és la de la nostra ànima nacional, se'ns mostra des de el seu breçol obscur entre les ombres fosforescents del temps carolingis, fins a l'esplèndida floració del XIVe i del XVe segles i fins a les tristors i les abjeccions de la decadència, de les quals el veiem alçar-se amb l'actual renaixement.

Els límits forçosos en que s'és hagut de moure, han obligat l'autor a una concisió que ens deixa verament amb

ganes. Els trobadors, els cronistes nacionals, amb el Rei En Jaume al cap, Ramon Lull i l'Eximenis, els grans prosistes i poetes del període clàssic, estem segurs que haurien temptat la ploma d'En Nicolau, ensajada ja més d'un cop en monografies qui són model del gènere, si la desproporció no hagués estat tan gran entre ço que reclama un estudi ben ple i acabat de la nostra literatura i l'espai de que disposava.

Aquest estudi, no dubtem que el veurem acomplir algun dia. El present opúscol apareix als nostres ulls com alguna cosa més que un resum preciós: com un germe.

MIQUEL FERRÀ

EN JOAQUIM MIR I L'ART MODERN CATALA

PER PERE FARRÓ

VEUSAQUÍ un gran pintor o més ben dit, veus aquí un gran artista. D'en Mir podriem dir que és pintor perquè és artista. Aixís com la majoria, de la pintura, n'han fet art, en Mir del art n'ha fet pintura. En Joaquim Mir, ans que tot i sobre tot és artista molt abans que pintor. Pinta perquè sí, perquè és la manera que té d'exteriorisar lo que sent. El seu art no és de pintor, és de sensibilitat; no reproduïx, solament pinta. Per aixó les pintures d'en Mir tenen més d'art que de pintura. El sentiment afoça la mecànica; l'artista, destrueix el pintor.

Es un fet ben notable en nostres temps, avui que l'afany dels artistes giravolta entorn de les escoles i tendències noves, enlluernats pels noms estrangers que de llunyes terres ens porten les estridències del art, la personalitat d'en Joaquim Mir, adquireix més que mai un relleu extraordinari. Els uns, destrueixen la bellesa per la veritat, l'altre agermana la veritat amb la bellesa. A les practiques i esperiments d'òptica dels aimants de les novíssimes escoles, oposa el sentiment. Els uns, els moderns, escoles i tendències, l'altre personalitat. I are dieu—¿hi ha res més modern dintre l'art que la personalitat mateixa?

Perquè modernisme, no vol pas dir estridència, sino naturalitat i sinceritat. deslligarse de les ramploneries d'istils i fer segons el temperament propi—i quan hi hagi aquesta sinceritat, l'escola, ja sortirà espontàniament, influit l'artista per les condicions etnogràfiques i l'ambient de la terra on visqui.

No volém pas dir amb aixó, que l'art d'en Joaquim Mir, sigui art essencialment català; pero l'última exposició d'art francès, va fer-nos veure coses que ni tant sols somniavem, i és que les obres de molts dels moderns artistes catalans no són més que una pobra traducció de la pintura de França.

Precisament en la forsa que es necessita per a crear-se una personalitat, és en lo que consisteix una gran part de la valor del modernisme. I aixó aquesta personalitat, és lo que més aviat l'allunya de l'escola i contribueix a crear per l'artista, una independència que no va a res més que a espiritualitzar i purificar la seva obra.

Nosaltres recordém haver vist, unes notes de

color d'en Mir fetes molts anys enrera. Aquestes notes no eren més que el començament del camí que segueix avui. I s'ha de pensar que de llavors ençà ha sigut quan les noves tendències han entrat més estrepitosament en la vida artística de la nostra terra. Devant d'aixó, hem vist obres d'un mateix artista que amb un any de diferència, poc més o menys amb prou feines se coneixia que fossin fetes, no sols de la mateixa mà, sino que la concepció del assumpte hagués sortit del mateix cap.

I no podrém creure mai que aquestes diferències tan notables, provinguin de la evolució natural del artista. Són més aviat degudes a influències estranyes, i aixó és lo que ens fa témer per la tant discutida escola catalana.

Ans que tot i sobre tot, creiem que per a fer pintura catalana, deu comensarse per estudiar a Catalunya, volguer veure en els nostres paisatges i en les nostres figures, una faisó particular que no hi ha dubte tenen, i despullarse d'aquest afany de modernismes que posa en perill la personalitat de l'art nostre.

Un gran pas s'ha donat, no hi dubte, pero manca ingenuïtat, manca bona fe, per arribar a assolir un camí ben clar i segur. Aquests artistes que han espigolat d'entre les velles relíquies de l'art popular català que han sapigut veure tot el sentiment que dimana de les figuretes pintades en unes rajoles o en els relleus d'una antiga capselera de llit, són potser els que han emprés la ruta que més segurament ha de portar-nos a bon terme. Cal per aixó no abusar-ne, cal pensar que no es tracta de resucitar istils ni modes, sino que amb la base d'aquest art que tan deliciosament posa de relleu les condicions del nostre poble, crear quelcom nou, perque malament s'aviindria a la nostra manera d'ésser, els gustos i necessitats de la gent d'un altre sigle.

Es més treball d'estudi d'insistència, que de renovació; estudiar l'ànima del nostre poble—un folk-lorisme ben intens per a sanejar els espírits d'influències estranyes, i sobre tot una confiança en nosaltres mateixos, que ens fassi veure lo nostre com lo millor d'entre tots els pobles.

I llavors potser seria una fe l'art de Catalunya.

DE LES NOSTRES TERRES

En ocasió d'un manifest d'adhesió que des de Mallorca es dirigí als parlamentaris reunits en l'Assamblea del 19 de juliol a Barcelona eren més de vuitcents els mallorquins que suscrivien aquestes paraules:

«Volem exaltar la nostra pàtria natural, marxant, del braç de les regions germanes, vers un futur prometedor de prosperitats i de glòries.»

Entranyen aquestes paraules tot un programa d'enèrgica acció patriòtica. Una regió on hi hagi vuitcents fills que tinguin aquest pensament i aquesta voluntat casi podem dir que està salvada.

La gràcil poetesa mallorquina Na Maria Antonia Salvà ha incorporat a la nostra literatura el poema de Mistral «Mireia.»

Treballs de la perfecció i significança com el de la nostra poetesa sols es paguen amb l'etern agraïment de tota una terra.

En el darrer certamen celebrat per la Juventut Anjonia de Ciutat de Mallorca hem vist amb gran satisfacció que s'ha donat lògica preferència als treballs escrits en llengua mallorquina. I encara que l'objecte del certamen fos honrar la memòria d'un personatge polític-religiós nascut a Torrelaguna no per això s'han escatimat els temes sobre *Blanquerna*, *costums mallorquines* i sobre la *Conquesta de Mallorca*, a tots els quals s'ha respost amb estudis de mèrit.

Dos regionalistes se presentaren a les passades eleccions municipals de Ciutat de Mallorca. El dir aquí que no han triomfat no ens avergonyeix, precisament a nosaltres. No més ens servirà tal esdeveniment per animar més i més als mallorquinistes a que intensifiquin la seva organització i atreguin a sa doctrina a tots els ciutadans de bona voluntat per donar fi al restabliment de la dignitat de la terra avui encara tacada pel domini d'una política borda i enmatzinadora.

Ha aparegut el número del Butlletí de la Societat Arqueològica Luliana dedicat a l'eximí mallorquí D. Estantislau de K. Aguiló que morí aquest mateix any essent president de l'esmentada entitat. Tots els treballs dedicats a sa memòria revelen la fonda estimació en que es tenien son equilibrat talent i ses exemplars virtuts.

«Mallorca.» Tal és el títol d'una nova revista semanal que veu la llum a la capital de les Balears.

No em de dir res del fons ideològic de tal publicació. Si han surgit a Mallorca deixebles de Spinoza, Ortega Gasset, Unamuno, en certa manera havem de felicitar-nos. Nosaltres som els primers que havem alabat i estimat molts dels matisos intel·lectuals que tenen son temple en la «Residencia de Estudiantes de Madrid»... Lo que ens veiem forçats a censurar és que una revista que diu tendeix a elevar l'esperit ciutadà de Mallorca hagi adoptat casi en la totalitat del text una llengua que a la mateixa Mallorca en diuen «forastera.»

Don Joan Alcover va dir fa més de vint i cinc anys: «No és necessari ésser filòsof, basta un poc de bon sentit i d'instint literari per comprendre que l'escriptor no ha d'usar altre

forma d'expressió que el llenguatge que sent i viu i respira i porta dissolt dins el seu organisme.»

I més darrerament tornà a repetir aquest eximí literat que decap manera pot ésser sospitós pels de «Mallorca»: «La llengua no és un instrument que se deixa i se pren a voluntat, com qui pren la flauta o'l cornet per tocar una melodia; és un orgue vivent de l'individualitat humana, i és impossible arrancar-se'l sense que'l ser moral més o menos se debiliti i se desagni.»

A dir ver no hauriem parlat ni motat sobre tal revista a no veure-hi entre els principals redactors a molts d'amics nostres dels quals esperem bells fruits de son innegable patriotisme.

Acaba de tenir lloc a Ciutadella—la dolça ciutat de l'Illa menorquina—la celebració del tercer centenari de la mort del Pebord Martí, gran Apòstol de la fe cristiana i redemptor d'innombrables catius. En totes les festes dominà l'esperit regional, particularment en la nit de la vetllada literaria en la qual tots els discursos foren pronunciats en la llengua natural de Menorca.

Clarianes és el títol del primer llibre del delicat poeta mallorquí En Joan Ramis d'Aireflor. Els lectors d'aquesta revista ja han tastat l'exquísita de son versificar per la poesia guanyadora de la Flor Natural en els nostres primers Jocs Florals. Parlaré d'aquest llibre amb l'extensió que es mereix.

Avui ens plau felicitar l'autor.

Els nacionalistes de la «Joventut Valencianista» de València, han estat disortats, en sa primera lluita electoral. No han trobat més que fredor, fredor i fredor, al cor del poble valencià.

Sentim-ho, tot i esperant-ho, emperó ratifiquen la fè en el nostre poble, el menys culpable de sa malvestat, car mai no oblidem que la fortitud del nacionalisme van en la seva bondat i que les consciències socials no s'improvisen pas.

Elements valencianistes i catalanistes de València, tracten de fundar-hi una entitat titulada «Unió Regionalista»

Ens par molt oportuna l'idea, i esperem veure-la aviat realitzada, per definir la plasmació del nacionalisme a la regió valenciana.

No'n dubtem de l'èxit de les noves valors.

Recordem amb fruïció, i volem que consti encara, el primer «Concurs Infantil de Lectura Valenciana» que tingué lloc a València el 29 de juny prop-passat, *data de la pèrdua del Fur valencià*; puix resultà esplèndid, de qualitat feconda i forta; com totes aquelles manifestacions patriòtiques presidides pel culte serà a la veritat del nostre verb.

Aleshores els llavis dels nens valencians, amb el tast de lectures clàssiques i modernes d'autors nacionals, floriren aristocràtics; fent-nos sentir la major grandesa de la Pàtria. Aquells nois i noies, fills de poblets en sa gran majoria, on encara senten el regust de la parla; amb llur correcta pronunciació valenciana, és que fins donaren una lliçó a alguns de sos mateixos jutjes d'estudi i oradors valencianistes que

van parlar a la festa. Els organitzadors de l'acte i entitats que hi cooperaren rebien la nostra felicitació.

No ha estat necessari cap sessió-controvèrsia, ni enlairats discursos, ni tensions nervioses, per a que l'Ajuntament de Barcelona reglamentés la precisió del català en tots els afers burocràtics del Municipi.

Unes simplíssimes places d'escrivents han sigut la guspira, i n'hi ha hagut prou per esclatar el foc, perquè aquest hi era colgat i la consciència dels veritables representants del poble de la capitalitat catalana, estava freturosa de tornar les claus de la casa pairal a la mestressa NOSTRA PARLA, bendejada indignament pels seus propis fills en dies d'orbidesa.

Aquest fet que consignem va tenir a l'ensem la virtut de col·locar els regidors a la dreta i sinestra del regne de Catalunya.

* * *

Ens plau consignar una patriòtica nota de la revista igualadina *Propaganda*, la qual dedica tot el nombre d'octubre prop-passat a la memòria del savi doctor En Jaume Caresmar, celebrant-se el segon centenari de son naixement.

En Caresmar donà forta empena i direcció als estudis històrics i això en un sigle d'impíetosa decadència espiritual a casa nostra.

* * *

Pequèm de vulgars en dir que el nen és el futur ciutadà, però el que la idea té de masegada, ho té també de veritat.

Les nostres dames, que saben acoblar el caire de poètica tendresa amb la realitat, no desdenyen bastir un sotilíssim palau sobre aquesta frase del fill del senyor Esteve: I la Junta d'elles que a NOSTRA PARLA amb tanta gentilesa treballen, organitza un concurs—les bases del qual aviat seràn públiques—per premiar una obra dramàtica original, una adaptació, i un *film*, tot per infants.

L'home que juga i treballa tindrà una realitat, car l'entrenament començarà de l'aprenentatge i el riure i el sentir en català.

* * *

Enguany, la diada de la Llengua Catalana, tindrà un caient original que la desglosarà de les anyades assolides.

Podriem dir que constarà de dugues parts; una popular i altra aristocrata i entenguis bé que nosaltres creiem en el poble aristocrata, i que les divisions i subdivisions sols podem capir-les en el terreny intel·lectual i del sentiment.

La vesprada abans, una serie d'actes—diem-ne, però malament, de propaganda—a les barriades obreres, i el dia

estricte, l'enaltiment de la Llengua Catalana, assenyat i farcit de llum diàfana de diumenge.

Hem d'advertir que això no és cap pensada ni cap truc, sinó imposat pels esdeveniments que en els pobles fatalment passen tan si van camí sol·ixent o posta; i la nostra pàtria fa via lluminosa.

* * *

Dels dos factors morals que integren la vida dels pobles l'idioma i la història, se'n ocupa abastament aquesta entitat benemèrita que es nomena «Protectora de l'Ensenyança Catalana».

La tasca realitzada per aquesta associació es de tots prou coneguda per caure en la ignocència de descoloridors, però és de justícia palesar la intensitat que ha prés sa vida aquestes propietats.

Encara guardem l'encoratjador regust dels triomfants Concurs Nacional d'Història de Catalunya celebrat a Girona i Concurs de Llengua Catalana a Balaguer, que ja ens enllamineixen amb l'anunci d'un altra a Vilassar de Mar, i això sense esmentar el treball ignot quotidià de la «Protectora» i de la novella secció «Editorial Pedagògica»

* * *

L'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona està preparant per el pròxim mes de desembre una Assamblea general de les forces vives de Catalunya, València, Balears, Vascònia, Galícia, etc., a fi de concretar les aspiracions jurídiques de les diferents nacionalitats que formen part de l'Estat espanyol, tals com les de la necessitat del coneixement de la llengua del poble per part de notaris i jutges, de donar ample valor jurídic a les costums populars i de l'implantació de còdics particulars per tots aquells països que tradicionalment en gaudeixin.

No hem mester dir la satisfacció que ens causa aquesta altra mostra de vitalitat espiritual i, des d'aquí, instiguem a balears, catalans i valencians que ajudin a tal patriòtica obra a fi d'assegurar-li eficiència immediata.

.....

AVIS D'ADMINISTRACIO

Es prega als subscriptors de fora que aixís que se'ls enviïn els rebuts corresponents al segon any de subscripció a la revista, els facin efectius per giro postal, segells de correu o qualsevol altre medi.

FABRICA D'ARTICLES DE LLAUNA
FERRO, ZENC I LLAUTÓ

DE

SAMUEL SANRAMA

Despaig: Rosal, 12 - Tallers: Salvà, 11

ESPECIALITAT EN LA CONSTRUCCIÓ
DE FANALS PER A FERROCARRILS

BASTONS : PARAIGUES
OBJECTES PER A REGAL

La Parisièn

Concell de Cent, 344
(entre Roger de Llúria i Bruch)

res/170